

I z v e š t a j

Примљено: 16. VII. 1965			
Орг. јед.	Број	Прилог	Страна
707.	201	-	-

o putu u SAD Janvida Flerea, iz vršnog direktora Jugoslovensko-američke komisije za Fulbrajtvov program.

Put je obavljen juna, dakle u vreme kad je već bila završena prva etapa Fulbrajtvovog programa u Jugoslaviji i kad su jugoslovenska i američka strana sagledale mogućnosti i okvire Fulbrajtvovog programa u Jugoslaviji. S američke strane je početak Fulbrajtvovog programa u Jugoslaviji pozitivno ocenjen o čemu je američka ambasada u Beogradu informirala State Department i senatora Fulbrajta. Ta pozitivna ocena je provladjivala i u toku Flereovih razgovora u Vašingtonu.

U toku razgovora Flere je isticao:

- rešenost jugoslovenske vlade da razvija Fulbrajtvov program i jugoslovensko-američku razmenu uopšte,
- interes jugoslovenskih univerziteta i drugih naučnih institucija da intenziviraju svoje kontakte sa američkim univerzitetima, da obezbede upoznavanje američkih dostignuća, da razviju zajedničke studijske projekte.

U vezi s time istaknuta je potreba I/da se obim Fulbrajtvovog programa u narednim godinama poveća, i 2/da Fulbrajtova komisija posluži kao kanal za preduzimanje raznih akcija kulturne razmene i van onog programa koji Komisija finansira.

U State Departmentu su pokazali priličan stepen razumevanja za jugoslovenske stavove i oni koji su u State Departmentu odgovorni za kulturnu razmenu sa

Jugoslavijom (u prvom redu pomoćnik državnog sekretara Humel, pomoćnik načelnika G. Corriden i referent Von Allmen) žele da se ta razmena što bolje razvija. U razgovorima su navodili:

proširivanje ovih područja naučne delatnosti što uključuje i proširenje istraživačke i naučne delatnosti u "jugoslovenskim disciplinama" (jezik, istorija, geografija, ekonomija, društveni odnosi, politika). Na ovakav univerzitetu

Harvard, MIT,

Columbia) a i kod izvesnog broja drugih univerziteta (Michigan, Oregon, Yale,

-da naša kulturna razmena ne bi trebala da bude pogodjena fluktuacijama u političkim odnosima,

-da se može predvideti izvesno povećanje Fulbrajtovog programa u budućnosti što će ovisiti od uspešnog sprovođenja programa. Medjutim finansijske mogućnosti su ograničene jer mora State Department sav dinarski utrošak programa da obračuna u dolarima sa ministarstvom finansija;

-da bi Fulbrajtova komisija u Jugoslaviji mogla da posluži kao "clearing house" koji će olakšati kontakte između naših i američkih naučnih institucija. U stvari, Amerikanci bi želeli da Komisija doprinese solidnijem odvijanju razmene; danas dolazi s obeju strana do nedovoljno proučenih pa i neozbiljnih predloga i do neizvršavanja dogovora. (Do neizvršavanja dolazi obično s jugoslovenske strane što Amerikanci ponekad tumače političkim motivima);

-Američke ustanove su zadovoljne sa programom koji je Fulbrajtova komisija u Jugoslaviji pripremila za 1966/67 godinu. Program smatraju "uravnoteženim" jer pokriva razne vrste područja (fundamentalne i društvene nauke, školstvo itd.). Program je bio zato na sednici Board of Foreign Scholarships (tela koje odobrava Fulbrajtove programe) usvojen bez primedbi. Pozitivno mišljenje o početku programa u Jugoslaviji dao je i senator Fulbrajt.

Razume se, pozitivna atmosfera razgovora ne znači da se može naša kulturna razmena sa SAD odvajati od opštih političkih odnosa. To pogotovo važi za Fulbrajtov program; u američkim zvaničnim krugovima naime smatraju da se jugoslovensko-američka razmena sprovodi uglavnom u jugoslovensku korist i da je ona u celini finansirana iz američkih sredstava.

Donekle ^u drugačije gledaju na jugoslovensko-američku naučnu razmenu američki univerziteti. Za američke univerzitete je karakteristična tendencija ogromnog proširivanja svih područja naučne delatnosti što uključuje i proširenje istraživačke i pedagoške delatnosti u "jugoslovenskim disciplinama" (jezici, literatura, istorija, ekonomija, društveni odnosi, politika). Na svakom univerzitetu koji sam posetio (Stanford, Berkely, Bloomington, Chicago, Evanston, Harvard, MIT,

Columbia) a i kod izvesnog broja drugih univerziteta (Michigan, Oregon, Yale, Texas) postoje namere da se pojedine jugoslovenske discipline ojačaju i to prvenstveno študijem njihovih ljudi u Jugoslaviji.

S druge strane, opšte proširenje študijske delatnosti otvara perspektivu da će se povećati i interes američkih univerziteta na razmeni koja se ne tiče jugoslovenskih disciplina, bilo zbog dostignuća i kvaliteta jugoslovenskih naučnika, bilo zbog toga jer se mogu pojedina istraživanja u Jugoslaviji obaviti povoljnije. Dalje su američki univerziteti spremni da prihvate u nešto većem obimu nego dosada naše asistente ili naučnike na postdiplomski studij ili istraživački rad. Uopšte uzev, iskustva američkih univerziteta sa našim naučnicima su dobra. Treba međjutim imati u vidu da se radi o stipendijama o kojima odlučuju šefovi katedri na osnovu ličnih kvalifikacija kandidata, što da su znači mogućnosti za uticaj naših organa na odluke američkih univerziteta ograničene.

Pitanje kako obezbediti da se kod stipendija američkih univerziteta obezbede interesi i zahtevi naših univerziteta, bio je predmet razgovora u State Departmentu, Conference Board of United Research Councils (koji se bavi razmenom naučnih kadrova) i Institute of International Education (koji se bavi razmenom studenata, uključivo plasiranjem svih stipendista Fordove fondacije). U Conference Boardu su predati zahtevi naših naučnih institucija za dolazak američkih istraživača u Jugoslaviju a u Institute of International Education je dogovoreno da će Institut obezbediti stipendije američkih institucija i za one naše stipendiste kojima će Fulbrajtova komisija platiti samo putne troškove; na taj način će Komisija obezbediti za 1966/67 godinu 17 punih stipendija koje će moći dodeliti u skladu sa predlozima naših naučnih ustanova. - Uopšte, razgovori su pokazali da postoje mogućnosti da Fulbrajtova komisija barem u izvesnoj meri utiče na američke institucije kako bi one kod dodeljivanja stipendija uzimale u obzir predloge naših univerziteta i instituta.

U toku razgovora stalno sam se savetovao sa našom ambasadom u Vešingtonu koja se je maksimalno zauzela da bi razgovori uspeali. O razgovorima sam obavestio i konzulate u San Fransisku i Čikagu i Informacioni centar u Njujorku.

10 jul 1965

J. Flere
(Janvid Flere)

Dostavljeno:

drugu J.Vipotniku

drugu D.Vejnoviću

drugu J.Presburgeru.

Evidentirano
17. VIII P.V.
aka